

1900 (Amsterdam, 2004). Deze bundel opstellen wordt besproken door Ido de Haan (hoogleraar geschiedenis in Utrecht) en Lode Wils (oud-hoogleraar geschiedenis in Leuven). De Haan heeft weinig kritiek, al zou hij een meer modelmatige en gestructureerde uitkomst van het moderniseringsproces wenselijk achten. De kritiek van Wils spitst zich toe op de opstellen over het Verenigd Koninkrijk. Van Sas stelt dat het voortbestaan van het Verenigd Koninkrijk na doorvoering van bepaalde maatregelen mogelijk zou zijn geweest. Wils ontkracht die redenering met een reeks argumenten die hij al eerder heeft gebruikt (zie zijn bijdrage over koning Willem I en het Verenigd Koninkrijk in *BMGN*, 1997). Kernpunt is de ondemocratische opbouw van de staat naar een Pruisisch model (*Obrigkeitsstaat*). Een thema dat Wils kenmerkend noemt voor de Nederlandse staat en dat hij doortrekt tot in de twintigste eeuw en koppelt aan het overwegend pro-Duits zijn van de top-lagen in de Nederlandse samenleving. Van Sas wijst Wils kritiek af en komt ook met tegenargumenten. [Pieter van Hees]

In de *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden (BMGN)*, jg. 12, 2006, nr. 1, pp. 55-75 bevindt zich een discussiedossier gebaseerd op het boek van N.C.F. van Sas, *De Metamorfose van Nederland. Van oude orde naar moderniteit, 1750-*